

lényeg utolérése. Végül pedig minden bibliai munkának gyakorlati következményekre kellene vezetnie, ha ez nem is más, „csak” a bizalom, életkedv, öröm és közösségi érzék új kiküzdése. Ezekkel a célokkal és módszerekkel a hívő írásmagyarázat messzemenően függetlenedik a tudományos exegézistől, és az egyházi lelkipásztorkodás, hitoktatás és felnőttképzés önálló feladatának bizonyul. A módszertani tanácstalanság már túl hosszúra nyúlt korszaka után ismét több figyelmet kellene neki szentelni.

Forrás: Geist und Leben 1977, 194—208.

HÁROM SZENTÍRÁSMAGYARÁZAT

Farkasfalvy Dénes

Izajás meghívása

UZIJA KIRÁLY HALÁLÁNAK ÉVÉBEN . . .

Tudós könyvek megmagyarázzák a dátum fontosságát. Uzija bölcs és erőskezű uralkodó volt. Halálának éve döntő fordulatot hozott Júda életében. Évtizedek nyugalma és gazdagodása után a kis nép története rossz irányba indult: politikai bizonytalanság és egymást követő nemzeti katasztrófák felé. A haldokló Uzija mintegy szimbóluma volt népe sorsának: bár uralkodását siker és erő vette körül, a király maga utolsó éveiben leprában szenvedett. Halálának éve csupa baljóslat: a jövő nyomorúsága előre vetíti árnyékát. De az Úr ezt az időpontot választja ki, hogy követét kiválassza, akin keresztül a maga uralmát, fényét és megpróbáltatásait kinyilvánítsa.

LÁTTAM AZ URAT . . .

Palástja úgy borítja el a templomot, mint valami hatalmas szőnyeg. Izajás ott áll Isten királyi palástjának a szegélyén, most látja, hogy a templom szerzetáros szimbólumai mögött mi a kegyelmi valóság: a mindenség Ura itt trónol, itt hajol az emberhez, itt vett magának szállást.

Izajást egy életen keresztül elkíséri ez a tudat: Isten Sion hegyén magaválasztotta szentélyében jelen van, hogy terveit, uralmát, akaratát megvalósítsa. Ez a tényező fontosabb a történelemben, mint az egymást érő vajdóó krízisek sorozata, a Júdára mint prédára vadászó nagyhatalmak hadijátéka és alakoskodó diplomáciája.

A köztünk lakó Isten valósága mindent fókuszba helyez, magyaráz és érteni enged. Semmiségem tudata nem aláz meg többé, jelentéktelen voltom nem kelti már az elhagyottság érzését: Isten jelenléte betölti az űrt, amit kicsiségem tudata kelt körülöttem.

Láttam! Tudom, hogy Mózes azt mondta: nem láthatja őt ember úgy, hogy életben maradjon. Illés is eltakarta arcát, mert őrá élő ember nem tekinthet.

Én mégis: láttam az Urat. Az Isten elindult, hogy áthidalja a teremtmény és a Teremtő közti szakadékot. Ez a „láttam” mostantól fogva majd felhangzik újra és újra a kiválasztott tanúk, kinyilatkoztatást közlő közvetítők ajkán. „Ami kezdetől fogva volt, amit hallottunk, amit láttunk szemünkkel, amit szemléltünk, amit kezünkkel tapintottunk, azt hirdetjük . . .” (1Jn 1,1), „amit reánk hagytak azok, akik kezdetől fogva szemtanúi és szolgálói voltak az igének” (Lk 1,2); „láttuk az ő dicsőségét, mint az Atya egyszülöttének dicsőségét . . .” (Jn 1,14). Már a próféták, már Izajás azt a dicsőséget látja és hirdeti előre, amely végül a megdicsőült Jézus arcán ragyog, mint emberi arcon, hogy embereket, minden embert meghívjon az Atya dicsőségébe (vö. Jn 12,41). A próféták látását az apostolok látása követi. Ez még nem a végső boldogító látomás, mert küszködő emberi lét közepén ragyog fel, kételyek előzik meg, szenvedés erőpróbája követi. De elég erős látást és tudást ad ahhoz, hogy a hit látomása hozzá kapcsolódjék, mint a szív belső fénye, és beragyogjon minden velünk született vagy szerzett vaktságot. Izajás mondja: „láttam”. Az apostolok mondják: „és mi láttuk”. A vakon született, meggyógyított, megvilágosított ember mondja: „vak voltam, és most látok” (Jn 9,25). Isten felmagasztalja a hit látomását, amikor így méltatja, boldognak hirdeti tapogatózó, vakoskodó, világtalan életünket: „Boldogok, akik nem látnak, de hisznek” (Jn 20,29).

SZERÁFOK, SZÁRNYAK . . .

A próféta látomását a termékeny képzelet képei kísérik. Varázslatos, titokzatos emberfölötti lények gomolyognak: az ember pogány álmai. Keleti álmok: állati erő, egeken túl szálló, röpdős értelem, hatalomban tobzódó, uralkodó büszkeség, ahogy ezt az ókor kőbe faragta, dalban, költeményben, mítoszban kifejezte. A szeráfok: állati-emberi-emberfeletti lények, az ember istent alkotó, bálványt kívánó álmainak hordozói. Amikor az Úr megjelenik, ezek csaponganak körötte, de arcukat, „lábukat” (ágyékukat) befedik: mind az értelem, mind a termékenység kultuszai meghódolva megalázkodnak az egyedül szent Isten előtt.

Számunkra is az istenlátás (a hit látása) a teremtmény álmainak, vágyainak hódolatát jelentse.

SANCTUS

Ahogy Isten palástja betöltötte a templomot, a szeráfok kiáltása szerint, az Úr „dicsősége betölti a földet”. A templomban trónoló király a mindenség Ura; a háromszoros „szent” az élmény kimondhatatlan mélységét és erejét jelzi. Az Isten szentségének élménye, ha igazi, együtt hangzik fel lelkünkben a saját méltatlanságunk megélésével. Amikor az Úr valóban megjelenik, szentségének lenyűgöző vonzásával egyidőben érezzük a büntudat rettegéssel teli eltaszító lendületét: „Jaj nekem, végem van.” Az istenélmény erre a két póznára van kifesztve: Isten végtelen gyönyörűsége és a magam feneketlen más-volta hívja és visszatartja, megejt és egyben törbe ejti, kínzó örömmel és édes fájdalommal tölti el az emberi szívet. Amikor Péter a galileai tó partján a csodá-

latos halfogás nyomán rádöbben az isteni jelenlétre, csodálata és ámulata ugyanilyen szavakban nyilvánul meg: „Menj ki tőlem, Uram, mert bűnös ember vagyok . . .” (Lk 5,8). Nemcsak személyes bűneinkről van szó: Isten jelenlétének fényében megvilágosodik életstílusunk, földhőztapadt, érzéki célokhoz igazodó gondolkodásunk, emberi világunk méltatlan volta.

MEGTISZTULÁS

Isten nem azért mutatja meg magát, hogy megalázzon, megszegyenítsen vagy kétségbeejtsen. A szeráf izzó parazsat helyez a választott próféta ajkára. Nagy szimbólum! Csak égő fájdalom tisztíthat meg minket. Elsősorban „ajkunk”, azaz a héber látásmód szerint „gondolkodásmódunk”, általános belső magatartásunk kiégetésére, gyökeres átalakítására van szükség. Az újszövetségben a szó: metanoia, megtérés, belső átalakulás. Elhagyom a régi ént, megújulok, levetem a régi embert, újba öltözöm. Meghalok Krisztussal, hogy vele új életre támadjak, meghalok a testnek, hogy a lélek szerint éljek, „hatalmat adott, hogy Isten fiaivá legyünk, akik nem a vérnek és testnek a vágyából, nem is a férfi indulatából, hanem Istenből születtek” (Jn 1,13). Ez a megtérés gyökerében isteni tett, de teljes megvalósulásában hosszú, halálíg tartó folyamat. Izajást is haláláig égette az a parázs, amit a szeráf itt az ajkára helyezett — az Isten szava parázs, átalakító, követelő, szenvedést és tisztulást adó erő marad.

KÜLDETÉS

„Kit küldjek?” Az Isten kérdez, az Isten az emberhez folyamodik, hív, de nem kényszerít, emberi munkatársat, sőt segítséget keres. Nem a szeráfok szolgálata által, hanem a prófétán keresztül akarja terveit, gondolatait közölni. A próféta az imént még a végét érezve jajgatott, most már csupa vállalkozó kedv, készség, nagylelkűség: „Itt vagyok, küldj engem.” A megtérést megelőző megalázódás így válik a megtisztulás után alkotó, adakozó munkakedvvé. A próféta eljegyzí életét hivatásával.

AZ ÜZENET

De a feladat rettenetes. Látomást hirdetni olyanoknak, akik látni nem akarnak, Isten szavát vinni süketeknek, gyógyítást ajánlani azoknak, akik a betegséghez ragaszkodnak. És ne hidd, hogy jobbá teszed őket: csak még inkább vakok, süketek, betegek lesznek. Ez a vakság most már megátalkodást jelez: „Ha vakok volnátok, nem volna bűnötök. De azt állítjátok: Látunk. Ezért megmarad bűnötök” (Jn 9,41). Próféta-sors, Jézus-sors, apostol-sors: Izajás hívásának szavaival zárja le Szt. János Jézus működésének történetét (Jn 12,40), és ugyanezek a szavak jelzik Pál utolsó beszédének végét az Apostolok Cselekedetének befejező soraiban (Csel 28,27).

Az Isten szava túl „kemény beszéd”, túl sok megpróbáltatást hoz, mert túl sokat követel, túlságosan azt kívánja, hogy emelkedjünk magunk fölé, éljünk az ő nivóján: „Legyetek tökéletesek, amint mennyei Atyátok tökéletes” (Mt

5,48). Ezért hoz magával nemcsak hívást, de ítéletet, nemcsak irgalmat, de elítélést is. A keményszívű nép prófétáját hivatása az elvetettség, a kereszt sorsa felé szólítja. Isten küldötteiben Krisztus sorsa rajzolódik ki: „Prófétákat és apostolokat küldök nekik, de közülük némelyeket megölnék, másokat pedig üldöznek” (Lk 11,49). Izajást is hivatása Krisztus-követésre szólítja a szó mély és általános értelmében. Az Isten szava nem könnyű sikert, nem boldogságot és elismerést ígér, hanem harcot, ellentmondást, a kemény igazságok hirdetését azoknak, akik nem akarják meghallani.

REMÉNYSUGÁR

Mégis az utolsó szó nem pusztulást ígér, hanem reményt sugároz. „Hacsak egy tizednyi megmarad a népből . . .” — igen, ilyen apró a remény. Csak a törzsök, csak a gyökerek: de ami megmarad, az élet ígéretét hordozza magában. Az az Isten, aki Ábrahám elaggott testéből egy népet tudott teremteni magának, képes a pusztulásra megérett népből új kezdetet teremteni. Nem úgy, ahogy esetleg mi látjuk és érteni véljük, hanem a saját akaratának útjai szerint.

A meghívott prófétának ez a látomás végül is a remény zálogát adja át: minden katasztrófán túl a szeráfok felett trónoló Isten szerető szándéka vezeti a világot.

Békés Gellért

Krisztusi program: az ember szolgálata

Mt 20,20-28 — Mk 10,35-45

Az evangéliumi szakasz témája

A kiválasztott evangéliumi szakasz, amely Máté szerint csak néhány kifejezésben tér el Márk szövegétől, arról szól, hogy — Jézus tanítása és példája nyomán — mit jelent tanítványainak testvéri közösségében „nagyak” és „elsőnek” lenni. Ez a tanítás olyan sajátosan jézusi és olyan jellegzetesen meghatározza tanítványának közösségi magatartását, hogy egyházi közösségen belül éppúgy, mint azon kívül, a társadalmi élet minden vonatkozásában általános érvényű eszményi keresztény életszabálynak kell tekintenünk.

Tartalmi összefoglalás

A Zebedeus-fiak anyjának közbenjárása fiai érdekében és a tanítványok közt emiatt támadt bosszúság alkalmat ad Jézusnak, hogy néhány rövid mondatban megmagyarázza nekik, mi az ő mértéke szerint az igazi „nagyság” és „elsőség”. Ez a mérték homlokegyenest ellenkezik „a világ urainak” mértékével. Azok zsarnoki módon, hatalmuk önkényes gyakorlásával éreztetik nagyságukat és elsőségüket alattvalóikkal. Jézus tanítványai közt az ilyesmi szóba sem jöhet. Köztük az, aki elsősége vágyik, vagy vezetésre érez hivatást, tudja meg, hogy — Mestere példájára — szolgálatra hivatott. Hiszen „az Emberfia nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon.” S ennek a szolgál-